

OPINIE

HEDI DE VREE,

correspondent in Jordanië, over geweigerde Mohammed-foto's in Haags museum

'Dit is een eerste stap naar een maatschappij die gedomineerd wordt door angst.'

NRC Handelsblad

JACQUES DE LAROSIERE,

oud-directeur IMF, over de kredietcrisis

'Door de financiële crisis van dit moment voel ik me 25 jaar jonger. Het is alsof ik de schulden crisis van 1982 in Latijns-Amerika opnieuw beleef. Alleen is het deze keer een stuk ingewikkelder.'

NRC Handelsblad

EDMUND PHELPS,

Nobelprijswinnaar 2006, over Europese bedrijfsleiders

'Uw bedrijfsleiders hebben geen wereldklasse. De Europese toplui hebben een veel te gemakkelijk leven omdat ze niet ter discussie worden gesteld door hun raad van bestuur.'

Les Echos

VRIJDAG 7 DECEMBER 2007

KLIMAATCONFERENTIE Bedrijven zijn vragende partij voor snel mondiaal klimaatakkoord

POST-KYOTOAKKOORD
MOET TANDJE BIJSTEKEN

De VN-klimaatconferentie in Bali moet de eerste fundamenten leggen voor een opvolgingsakkoord voor Kyoto. Het Kyoto-protocol was maar een eerste stap naar een cruciale uitstootvermindering. In een post-Kyotoakkoord moet men dus het gaspedaal dieper induwen. Er moet vooral extra aandacht komen voor de kwetsbare landen en hoe zij zich kunnen aanpassen aan de onvermijdelijke klimaatgevolgen.

Peter Tom Jones,
Simon Calcoen,
Edith Vanden Brande en
Alma De Walsche

Een milieuactivist voert actie tijdens de klimaatop in Bali. FOTO: AFP

Ondanks de stroom aan officiële rapporten beweegt er helaas bitter weinig op het vlak van klimaatmaatregelen. Een van de belangrijkste drempels is zuiver mentaal. Het klimaatvraagstuk overstijgt het tijdperk waarin begrippen als nationale belangen, vooruitgang en economische groei onaanvaardbaar waren. Het vergt de politieke moed om over staatsgrenzen heen te werken, waarbij het klimaat als een collectief goed wordt beheerd en een langetermijnvisie wordt uitgewerkt. Door de traagheid in het klimaatstelsel zal het effect van een stringent klimaatbeleid pas zichtbaar worden in de tweede helft van de 21ste eeuw. De electorale cyclus loopt niet samen met de koolstofcyclus. De politiek dient zich bijgevolg te herdefiniëren.

AANPASSINGSAPARTEID

Een post-Kyotoakkoord heeft behoefte aan twee types maatregelen: adaptatie (aanpassing) aan de klimaatgevolgen die niet meer te vermijden zijn en beperking van de uitstoot om de uiteindelijk temperatuurstijging binnen aanvaardbare grenzen te houden.

Het adaptatieaspect werd tot op heden stiefmoederlijk behandeld. Het jongste Human Development Report onderstreept nochtans dat het klimaat de kloof tussen Noord en Zuid alleen maar groter maakt. De landen met de laagste welvaart zullen het zwaarst getroffen worden.

De Wereldbank en Ox-fam berekenden dat de kosten van adaptatie - ondanks reductie-inspanningen - zullen oplopen tot 50 miljard dollar (35 miljard euro) per jaar. We dreigen te vervallen in regelrechte 'aanpassingsapartheid', zoals bisschop Desmond Tutu het formuleerde in het Human Development Report. Om dat te vermijden is er nood aan een stevig adaptatiebeleid in de kwetsbare landen. Die hebben weinig middelen om zich te beschermen tegen het geweld van stormen, droogtes en overstromingen. Gezien zijn historische koolstofschuld moet het Westen dat beleid mee financieren.

LASTENVERDELING

Maar adaptatie zonder beperking van de uitstoot is zoals dwelen met de kraan open. Er is dus eveneens behoefte aan strenge reductiedoelstellingen. Om de

opwarming nog te beperken tot de grens voor 'gevaarlijke klimaatwijzigingen' (2 à 2,4°C) moet de wereldwijde broeikasgasuitstoot tegen 2050 met 50 tot 85 procent dalen. Om alle landen in de wereld in te sluiten, moet het post-Kyotoverdrag een rechtvaardige lastenverdeling realiseren. De sterkste schouders zullen de zwaarste lasten moeten dragen, zonder landen als China en India vrij te stellen van enige verplichtingen.

Van alle voorstellen die binnenkort op de onderhandelingstafel liggen, sluit 'contractie & convergentie' (C&C) het dichtst aan bij die bekommernissen. Dat model gaat ervan uit dat in principe elke wereldburger recht heeft op een gelijk CO₂-uitstootniveau. Er wordt een limiet geplaatst op de mondiale uitstoot, die moet dalen tot een veilig niveau. Vervolgens wijst men de landen uitstootrechten toe om die mondiale limiet te beha-

len, overeenkomstig het bevolkingsaantal.

EMISSIERECHTEN

Het C&C-voorstel is pragmatisch in de zin dat de emissierechten vertrekken van de huidige uitstootniveaus; het schema voorziet dus in een overgangsperiode. Een land dat ondanks binnenlandse reductie-inspanningen zijn quota overschrijdt, dient emissierechten aan te kopen. De opbrengst van die rechten kan het verkopende land investeren in duurzame ontwikkeling. Het voordeel is dat die optie rekening houdt met het gelijkheidsprincipe, alsook met de historische koolstofschuld. Industrielanden die in het verleden sterk bijdroegen tot de opwarming moeten grotere inspanningen leveren.

Het voorstel blijkt daarenboven bezig aan een voorzichtige opmars in de internationale politiek. De steun voor dit voorstel door de Duitse bondskanselier Angela Merkel, die dit jaar de G8 leidt, verhoogt de kans op de implementatie. Of dit model ongeschonden de onderhandelingstafel haalt en machtige entiteiten zoals de VS, Rusland, Japan en de Europese Unie kan begeesteren, is koffiedik kijken. De urgentie van het klimaatvraagstuk dwingt om alleszins niet langer te talmen. Dat werd vorige week ook erkend in de Britse zakenkrant Financial Times: 150 internationale topbedrijven, waaronder het Belgische Umicore, roepen op om snel tot een mondiaal klimaatakkoord te komen. Bedrijven willen een stabiel kader om te investeren in nieuwe, milieuvriendelijke technologie.

Bali moet de basis leggen voor een ecologisch efficiënt én mondiaal rechtvaardig akkoord dat ook kosteneffectief is. Na de wetenschappers is het aan de politici om hun verantwoordelijkheid ten volle op te nemen en een trendbreuk te realiseren. Business as usual is niet langer een optie.

■ Peter Tom Jones is co-auteur van 'Terra Incognita' en 'Het Klimaatboek'. Simon Calcoen schreef een licentiaatsverhandeling over de positie van de VS en de EU in het Kyotoregime. Edith Vanden Brande doceert over de rol van de EU in internationale milieupolitiek. Alma De Walsche is journaliste voor het maandblad MO* en lid van Terra Reversa.

KLIMAATCONFERENTIE Verenigde Staten zijn erin geslaagd band tussen hogere emissies en economische groei te breken

Mislukken is geen optie voor Bali

De Klimaatconferentie van de Verenigde Naties in Bali is een scharniermoment om de uitdaging die de opwarming van de aarde stelt aan te gaan. De Verenigde Staten kampen met de hardnekkige mythe dat ze niets geven om klimaatverandering. De VS willen echter nauw samenwerken met andere landen aan een 'routeplan voor Bali' naar een wereldwijd akkoord. Voor maatregelen kan en moet de wereld iets leren van het Belgische voorbeeld.

Sam Fox

Ambassadeur van de Verenigde Staten in België

De opwarming van de aarde is een bedreiging voor elke natie. Die bedreiging afwenden is de taak en de plicht van elke natie. Wanneer men de gevolgen van de opwarming van de aarde beschouwt, dan is er een best-case scenario en een worst-case scenario, maar geen goed scenario.

Sinds 3 december neemt de delegatie van de Verenigde Staten samen met 191 andere officiële deelnemers deel aan de VN-Conferentie over Klimaatverandering in Bali, Indonesië. Het is een belangrijke ontmoeting die voor de wereldge-

meenschap een sleutelmoment is om de ernstige uitdaging aan te pakken die de klimaatverandering voor de aarde betekent.

Tijdens die twee weken durende conferentie zullen de VS productief en constructief met andere naties samenwerken om een 'routeplan voor Bali' uit te werken dat de weg zal bereiden naar een wereldwijd klimaatakkoord in het kader van de Conferentie over Klimaatverandering tegen 2009.

MYTHE

Er wordt beweerd dat de Verenigde Staten niets om klimaatverandering geven; dat we een grote, gasuitbrakende natie van vervuilers zonder scrupules zijn. Dat is een mythe die de werkelijkheid zwaar geweld aandoet.

De Verenigde Staten zijn de wereldleider in onderzoek en ontwikkeling van spijttechnologie om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, de energiezuikerheid te verbeteren en de schadelijke luchtvervuiling terug te dringen. Sinds 2001 heeft de Amerikaanse federale overheid 37 miljard dollar besteed aan wetenschappelijk en technologisch onderzoek naar klimaatverandering. Dat is enkel de bijdrage van de federale overheid. Daarnaast zijn ook individuele Amerikaanse staten en de privésector betrokken. Momenteel is er een grote golf van investeringen in 'groene technologie'.

De beste beleidsmaatregelen van de

overheid worden genomen onder impuls van de markt. Toonaangevende Amerikaanse investeerders plaatsen groene technologie op dezelfde hoogte als biotechnologie en nanotechnologie. Ze zien daar een enorm potentieel aan rendement en revolutionaire verandering.

UITSTOOT EN GROEI

Bekijk even de resultaten. Van 2000 tot 2005 nam de bevolking van de Verenigde Staten toe met 5 procent (14 miljoen mensen). Het bruto nationaal product steeg met 12 procent (ongeveer 1.200 miljard dollar). Onze uitstoot van broeikasgassen nam met slechts 1,6 procent toe. Van 2005 tot 2006 groeide onze economie met 2,9 procent, terwijl de uitstoot van broeikasgassen met 1,5 procent verminderde.

De Verenigde Staten zijn erin geslaagd de band tussen hogere emissies en economische groei te breken. Aangehouden economische groei doet onze levensstandaard stijgen en geeft ons de middelen om de andere grote uitdagingen aan te pakken waarvoor de wereld staat: hongersnood, armoede en ziekte.

BELGIË

Als Amerikaans ambassadeur feliciteer ik België. Het land toont zich een leider in klimaatverandering. De Belgische regering ondersteunt 75 teams van onderzoekers die de klimaatverandering bestuderen. België heeft ook een indrukwekkende vooruitgang geboekt. In 1998

bedroeg de koolstofuitstoot hier nog 146 kubieke ton. In 2004 was dat teruggevalen tot 112 kubieke ton, een afname van 23 procent. De uitstoot van zwaveldioxide verminderde tussen 1980 en 2003 met 92 procent.

Op gewestelijk niveau houden Vlaanderen, Wallonië en Brussel zich eveneens intensief met klimaatverandering bezig. Ze verschaffen zinvolle stimuli voor het gebruik van hernieuwbare energiebronnen. De wereld kan en moet iets leren van het Belgische voorbeeld.

UITDAGING

Tijdens de conferentie in Bali komen alle naties van de wereld samen met de oprechte overtuiging broeikasgassen op een zinvolle manier terug te dringen. Onze naties hebben al bewezen dat ze dergelijke uitdagingen aankunnen. De staat van dienst van de mens als behoever van de aarde bewijst de menselijke creativiteit, vindingrijkheid en verantwoordelijkheidszin in het aanpakken van uitdagingen. Crisissen brengen vaak het beste in de mens naar boven en we moeten allemaal samen tot een oplossing komen. Een mislukking is geen optie.

■ Sam Fox is ambassadeur van de Verenigde Staten in België.

Reageren? opinie@tjtd.be

COLUMN

Jan Denys

Werknemersvertrouwen
daalt op langere termijn

Over het consumentenvertrouwen in dit land was twee weken geleden veel te doen. In november bleek het een flinke deuk te hebben opgelopen. Het komt door de slechtere economische vooruitzichten, riep de ene expert. Niets van, risposteerde de andere, het ligt aan de onzekere politieke situatie. Wat opvalt in de discussie is hoezeer de korte termijn het geheel bepaalt. Nagenoeg niemand van de commentatoren bekeek de ontwikkelingen op langere termijn. Nochtans kunnen daar belangrijke vaststellingen aan vastgeknoopt worden.

De marketeer Fons Van Dyck is een van de weinigen die de ontwikkeling van het consumentenvertrouwen op lange termijn analyseerden de voorbije weken. Hij is een aanhanger van de theorie van professor Helmut Gaus, die stelt dat het vertrouwen van de mensen sinds midden jaren 70 aan het toenemen is. Als de index van het consumentenvertrouwen van de Nationale Bank als uitgangspunt wordt genomen zijn er inderdaad aanwijzingen voor een structureel stijgend consumentenvertrouwen.

Maar helemaal overtuigend is dat niet. Om structurele evoluties zuiver in te schatten moet je het consumentenvertrouwen vergelijken tussen twee gelijkaardige economische periodes. Als we de laatste twee periodes van laagconjunctuur vergelijken (1994 en 2003) dan stellen we inderdaad een structurele stijging vast van het consumentenvertrouwen. Dat is echter niet het geval als we de laatste twee periodes van hoogconjunctuur vergelijken. Het consumentenvertrouwen anno 2007 ligt nog steeds ruim onder het niveau van 2000.

Hoe zit het met het werknemersvertrouwen? Werknemersvertrouwen is een onderdeel van het bredere consumentenvertrouwen. Het valt er niet zomaar mee samen. Een stevig werknemersvertrouwen betekent niet noodzakelijk een stevig consumentenvertrouwen. Een werknemer kan vrij gerust zijn dat hij zijn job zal behouden of een nieuwe job zal vinden maar er tegelijkertijd voor vrezen dat hij er qua loon niet meer op zal vooruitgaan of dat de consumentenprijzen sterk zullen stijgen. De laatste cijfers van de Nationale Bank bewijzen dat. Waar het globale consumentenvertrouwen daalde van -1 naar -8 bleef het werknemersvertrouwen veel stabiel. Ook hier is het echter de vraag hoe het werknemersvertrouwen zich op langere termijn ontwikkelde.

Een vergelijking met het jaar 2000 dringt zich op omdat de situatie op de

arbeidsmarkt statistisch gesproken relatief vergelijkbaar is. In beide periodes is de werkloosheid sterk teruggevallen. Een strikte vergelijking wordt wel bemoeilijkt omdat werkloosheidsdefinities in de tussentijdse periodes zijn gewijzigd. De conclusie is echter onduidelijk. Het werknemersvertrouwen ligt anno 2007 een stuk lager dan in 2000. Op 31 december 2000 scoorde de indicator werknemersvertrouwen van de Nationale Bank -18, de allerlaatste indicator in november gaf +7 aan. Hoe negatiever de indicator hoe positiever het werknemersvertrouwen. In de huidige hoogconjunctuur heeft de indicator nog niet lager dan +4 genoteerd.

ONDUBBELZINNIG

Die evolutie wordt bevestigd als we de barometer werknemersvertrouwen van Randstad in de analyse betrekken. Die barometer is gebaseerd op de inschatting van de betrokkenen om al of niet gemakkelijk werk te vinden of te veranderen van werk. Hier wordt gemeten hoe het individu reageert op die ontwikkelingen.

Ook hier is het resultaat onduidelijk. Het werknemersvertrouwen anno 2007 noteert flink lager dan in 2000. In 2000 was 62 procent van de ondervraagden positief over hun kansen om werk te vinden of van werk te veranderen en slechts 14 procent negatief. Het algemene gemiddelde kwam uit op 3,6 op een schaal van 5. De laatste meting in 2007 noteert 54 procent optimisten en maar liefst 33 procent pessimisten en een algemeen gemiddelde van 3,27.

De conclusie is duidelijk. Het werknemersvertrouwen noteert een stuk lager dan tijdens de vorige economische hoogconjunctuur. Het wereldbeeld van de gemiddelde werknemer is onzekerder geworden. In 2000 groeiden de bomen nog tot in de hemel. Anno 2007 overheersen de bedreiging van de globalisering en de vergrijzing, de nasleep van 11 september 2001 en de vermeende bedreiging van nieuwe immigratie.

Een werknemer met minder vertrouwen betekent ook een werknemer die minder openstaat voor veranderingen. In een dergelijk klimaat zal men minder openstaan voor nieuwe concepten zoals werkzekerheid in plaats van jobzekerheid en flexicurity. Dat is geen goed nieuws, want een hervorming van onze arbeidsmarkt is noodzakelijk.

■ Jan Denys is arbeidsmarktdeskundige bij Randstad.

Peter van Straaten

